

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ УМОВ
ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.**

Дяченко О.В.

Сумський Національний аграрний університет

Функціонування аграрних підприємств України досі відбувається у достатньо складних соціально-економічних умовах. Це спровоковано і незавершеністю реформування АПК, і багатьма іншими факторами внутрішнього та зовнішнього характеру, які виявляють дестабілізуючу дію на сільгоспвиробників та розвиток сільських територій взагалі. Вступ України до СОТ з одного боку відкрив нові можливості для українського товаровиробника, з іншого - виявив низку проблем, серед яких низька конкурентоспроможність вітчизняної продукції навіть на внутрішньому ринку. Відомо, що від достатньої кількості та конкурентоздатності вітчизняної сільськогосподарської продукції залежить продовольча безпека країни. Чим скоріше буде сформована відповідна соціально-економічна середа, яка сприятиме ефективному виробництву сільськогосподарської продукції в підприємствах усіх форм власності, тим скоріше можна очікувати росту конкурентоздатності нашої продукції.

Проблемами формування соціально-економічної середи функціонування підприємств займаються провідні науковці нашої країни: Саблук П.Т.[4], Єрмаков О.Ю.[3], Месель-Веселяк В.Я., Якуба К.І., Рябоконь В.П., Онищенко О.М., Юрчишин В.В. та ін. Але оскільки й досі не сформована відповідна благоприємна середа нормального функціонування аграрних підприємств, вважаємо, що ця проблема заслуговує подальшого вивчення.

Метою даної статті є виявлення усієї сукупності найважливіших факторів, що мають вплив на функціонування та ефективність роботи аграрних підприємств усіх форм власності.

Функціонування аграрних підприємств відбувається у певних соціально-економічних умовах, які за їх впливом на діяльність підприємства можна поділити на 4 групи: I. Мікрорівень - умови, які впливають на ефективність

функціонування агроформувань через ефективність живої праці, яка, в свою чергу, залежить від якості та рівня життя працівників (селян); II. соціально-економічні умови функціонування безпосередньо аграрного підприємства; III. соціально-економічні умови, які спровоковані діями держави, що є характерними для загальнодержавного рівня; IV. соціально-економічні фактори впливу міждержавних та світових відносин [2].

Кожний фактор в більшому чи меншому ступеню впливає на роботу підприємства. Разом вони формують ту середу, яка або сприяє аграрному виробництву, або навпаки пригальмовує його. Задача держави - сприяти формуванню та розвитку соціально-економічного середовища, яке б якомога більше відповідало потребам виробництва та розвитку суспільства.

Для дослідження умов, у яких формується людський капітал – один з основних чинників сільгоспвиробництва, нами було проведено анкетне опитування сільського населення Сумської області, у результаті якого було виявлено фактори, які впливають на відтворення людського капіталу, працездатність та продуктивність праці, бажання жити та працювати у сільській місцевості. На думку багатьох вчених [1] підвищення продуктивності праці – основний якісний фактор економічного, соціального і культурного прогресу, особливо в сільгоспвиробництві. Мешканцям досліджуваних сіл пропонувалось самостійно визначити фактори, або дії, необхідні для впровадження у сільській місцевості, які могли б сприяти підвищенню рівня життя, працездатності селян, їх бажанню жити та працювати у сільській місцевості. Отримані відповіді подані у вигляді рис.1.

Результати дослідження свідчать, що найголовнішою потребою українського селянства є підвищення заробітної платні до гідного рівня. Кожна десята відповідь потребує розвитку виробництва, появу нових робочих міст. Близько 30% відповідей стосуються загального покращання соціальної сфери села – це і газифікація, і обладнання водопроводом та каналізацією будинків (17,1%), поліпшення дорожньо-транспортного зв'язку (6,3%), можливість отримати житло(3,2%) тощо. Частина відповідей стосується умов, націлених на покращання ефективності господарювання: обладнання ОСГ та

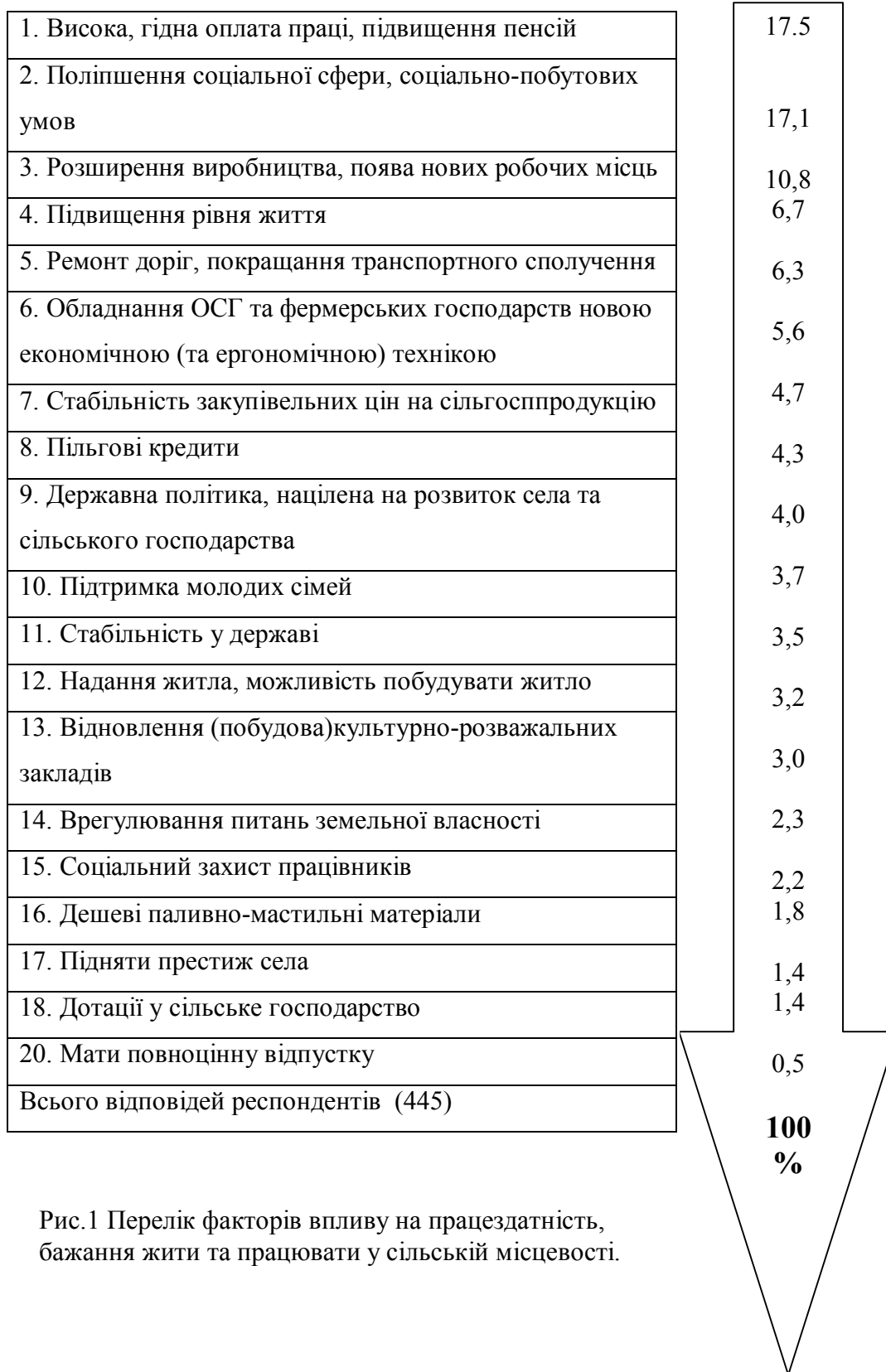

Рис.1 Перелік факторів впливу на працездатність, бажання жити та працювати у сільській місцевості.

Джерело: Власні дослідження

Фермерських господарств новою економічною (та ергономічною) технікою (5,6%), стабільність закупівельних цін на сільгосппродукцію (4.7%) та стабільність у державі (1,4%), можливість отримання пільгових кредитів (4.3%). Це свідчить о готовності та бажанні селян займатися

Таблиця 1.

Формування необхідних соціально-економічних умов функціонування
аграрних підприємств.

	Фактори, що негативно впливають на ефективність функціонування АП	Соціально-економічні умови необхідні для ефективного господарювання
Гига- рівень IV	- Незахищеність національного виробника перед імпортом - Поява ТНК на українському аграрному ринку - Світові коливання ринку	- Приведення вітчизняних норм та стандартів на с/г продукцію до міжнародних - Державна підтримка ОСГ та фермерів - Впровадження міжнародного досвіду виробництва с/г продукції - Законодавче врегулювання соціальної спрямованості діяльності ТНК - Державні резервні фонди
Мега- рівень III	- Відсутність чіткої стратегії розвитку агропромислового комплексу та сільських територій - Недосконалість нормативно-правової бази, незахищеність інтересів приватного сектору - Недосконалість кредитно-фінансової політики - Диспаритет цін	- Державна підтримка, спрямована на створення позитивного економічного в правового клімату - Рівні економічні та соціальні умови для всіх форм господарювання - можливість отримання довгострокових вигідних кредитів - Єдина методологія ціноутворення, яка б враховувала інтереси виробників с/г продукції (норма прибутку)
Мезо- рівень II	- Недосконалість розмірів аграрних підприємств - Відсутність інфраструктури аграрного ринку, відсутність стабільної системи збуту с/г продукції - Наявність великої кількості посередницьких структур - Зanedбаність матеріально-технічної бази, моральний знос техніки та обладнання - Спрощення технологій, екстенсивний метод виробництва - Земельні ресурси – зниження родючості ґрунтів - Відсутність знань в досвіду в галузі фінансів, права, недостатня компетентність в управлінні фірмою - Низький рівень продуктивності праці	- Оптимізація розмірів ОСГ, фермерських господарств, інших формувань - Створення механізму ринкової інфраструктури, доступ безпосереднього виробника до ринків збуту - Великомасштабні та довготермінові інвестиції в аграрний сектор - Інноваційна концепція розвитку агротехнологій, дотримання науково-обґрунтованих технологій - Екологізація с/г виробництва, меліорація земель, введення технологій органічного землеробства - Поява дорадницьких структур (консультації – юридичні, бухгалтерські, маркетингові, зооветеринарні тощо) - Забезпечення соціально-економічних основ відтворення людських ресурсів (людського капіталу)

Мікро- рівень	- Низький рівень доходів робітників с/г (сільських жителів)	- Диверсифікація виробництва - Вдосконалення структури витрат на користь оплати труда та соціальних заходів
I	- Низька якість життя сільського населення	- Розвиток соціальної інфраструктури (- забезпеченість житлом робітників, особливо молодих спеціалістів - дорожньо-транспортний зв'язок - благоустрій житла (газ, вода, каналізація) - наявність шкіл, дит.садків, амбулаторії, пошти, підприємств повсякденного обслуговування тощо)

сільськогосподарською працею (і це дуже важливо!), при створенні відповідних умов для господарювання.

Проаналізувавши соціально-економічне становище сіл Сумської області, взявши до уваги побажання селян, виявлене в процесі опитування, висновки експертів та науково-теоретичні положення, можна зробити висновки, що для ефективного функціонування сучасних агропідприємств необхідно створити ряд умов (чи якісно поліпшити ті, що існують). Представимо їх у вигляді таблиці 1.

На нашу думку тільки комплексний підхід до вирішення питання формування соціально-економічної середовища функціонування аграрного сектору сприятиме відродженню сільського господарства, підвищенню конкурентоздатності його продукції, забезпечить комплексний багатофункціональний (сталий) розвиток сільських територій, розширене відтворення галузі і підвищення суспільного добробуту.

Анотація

Проаналізовано соціально-економічне становище сіл Сумської області щодо сукупності найважливіших факторів, що мають вплив на функціонування та ефективність роботи аграрних підприємств усіх форм власності на усіх рівнях аграрного виробництва. Систематизовано перелік соціально-економічних умов необхідних для ефективного господарювання

Література

1. Горкавий В.К. Статистика: Підручник. – К.: Вища шк., 1995. – 415с.
2. Дяченко О.В. Сутність соціально-економічних умов та їх вплив на ефективність функціонування агроформувань //Економіка АПК. – 2008. - №1. – с.151 – 155.
3. Єрмаков О.Ю. Соціальна інфраструктура у розвитку сільських поселень//Економіка АПК. – 2006. - №1. – с.129 – 133.
4. Реформування соціальної сфери села: організаційно-методичні засади /За ред. П.Т.Саблука. – К.:ІАЕ УААН, 2000. – 475с.